

Nedjeljka Balić-Nižić
Sveučilište u Zadru
HR-23000 Zadar, Ulica Mihovila Pavlinovića 1
nbalic@unizd.hr
<https://orcid.org/0000-0001-8633-173X>

RECENZIJAZBORNICA

*HRVATSKO-TALIJANSKE FILOLOŠKE STUDIJE U ČAST PROFESORICI EMERITI
LJERKI ŠIMUNKOVIĆ / STUDI FILOGICICROATO-ITALIANI IN ONORE DELLA
PROFESSORESSA EMERITA LJERKA ŠIMUNKOVIĆ, UREDNICE: MAJA BEZIĆ I
SNJEŽANA BRALIĆ, SVEUČILIŠTE U SPLITU, FILOZOFSKI FAKULTET, 2021.*

Zbornik radova *Hrvatsko-talijanske filološke studije u čast profesorici emeriti Ljerki Šimunković* prigodna je publikacija posvećena dr. sc. Ljerki Šimunković, jednoj od osnivača Odjela za humanističke znanosti Sveučilišta u Splitu i prvoj pročelnici Odsjeka za talijanistiku Filozofskoga fakulteta splitskoga sveučilišta. Objavljen je u povodu 80. rođendana zaslužne profesorice. Prilozima odražava bogatstvo i raznovrsnost suradnje koju je tijekom svoje dugogodišnje karijere uspješno ostvarila s mnogim znanstvenicima i nastavnicima na hrvatskim i talijanskim sveučilištima. Zbornik sadrži radove hrvatskih i talijanskih stručnjaka koji na znanstveni način obrađuju teme iz područja talijanistike, romanistike i hrvatsko-talijanskih jezičnih i kulturno-književnih prožimanja. Obuhvaća ukupno 299 stranica tiskanoga teksta. Opremljen je odgovarajućim kazalima na hrvatskome i talijanskome jeziku, pojedini radovi bibliografijom, sažetcima na jeziku rada i engleskome jeziku te odgovarajućom znanstvenom strukturom. Nakon uvodne riječi urednicā na hrvatskome i talijanskome jeziku (*Riječ urednica*, str. 9–10; *Premessa*, str. 11–12) i bibliografije radova profesorice emerite Ljerke Šimunković (str. 15–28), slijedi ukupno 16 radova, od čega 12 na talijanskome, a četiri na hrvatskome jeziku. Radovi su tematski podijeljeni u tri skupine: 1. *Talijanska književnost i identitet / Letteratura italiana e identità* (osam radova), 2. *Književnost i kultura / Letteratura e cultura* (tri rada) i 3. *Talijanski jezik u sinkroniji i dijakroniji (Lingua italiana in sincronia e diacronia* (pet radova). Svi su radovi vrijedni znanstveni prinosi; deset izvornih znanstvenih radova, tri prethodna priopćenja i tri pregledna rada. Sadržaj radova iznesen je jasno i pregledno uz primjenu odgovarajuće metodologije i korištenje relevantnom literaturom.

Znanstveni doprinosi pojedinoga rada, a time i djela u cjelini, ogleda se u novim činjenicama koje autori iznose o temama koje obrađuju, a koje su uglavnom rezultat izvornih znanstvenih istraživanja. Radi se o novim ili još uvijek nedovoljno istraženim temama, kao što su teme migracije i identiteta u književnosti, ezgodusne književnosti, višejezičnosti u književnome izričaju ili dijalektološke teme. Teme su izložene na smislen i znanstveno utemeljen način, stilom i izričajem primjerenim znanstvenim izlaganjima i predstavljaju vrijedan doprinos filološkim istraživanjima, ali i području humanističkih znanosti u cjelosti.

Prvi pregledni rad naslovljen *Migrazioni e ricerca linguistica nella scrittura di Carmine Abate* potpisuje Marilena Giammarco sa Sveučilišta „Gabriele d'Annunzio“ (Chieti – Pescara, Italija) i iz Zaklade *Ernesto Giammarco* (Pescara, Italija). Autorica se bavi temama migracija i identiteta, kao i jezika u dodiru (*mistilinguismo*) u višetničkoj sredini na primjeru iskustva i djela talijanskoga pisca albanskoga podrijetla, Carminea Abatea.

Roman *L'amore nel fuoco della guerra* Stefana Zecchija (2018.) tema je rada Živka Nižića, redovitoga profesora u miru sa Sveučilišta u Zadru (Hrvatska). Autor priloga analizira roman definirajući ga kao „romansirani dnevnički zapis o nesretnim ljudskim udesima sudbine iz apokaliptičnog zadarskog Drugog svjetskog rata“ i ističući, na temelju dubinskoga čitanja, njegovo „posebno mjesto u konvergentnom dijelu“ impresivne egzodusne memorijalističke književnosti.

Sara Lorenzetti sa Sveučilišta u Macerati (Italija) u prilogu *Il fantastico nella narrativa di Romana Petri: il caso de La donna delle Azzorre* predstavlja mladu talijansku spisateljicu koja je, poput slavnoga Antonija Tabucchija, odabrala Portugal za svoju drugu domovinu. Na temelju analize djela *La donna delle Azzorre* autorice Romane Petri ističe elemente fantastičnoga i njihova specifična obilježja karakteristična za žensko pismo.

U prilogu *Il personaggio biblico nel dramma di Mario Russo* autorica Andrijana Jusup Magazin sa Sveučilišta u Zadru (Hrvatska) na temelju intertekstualne analize pronalazi biblijske elemente u povijesnoj drami *Geremia* splitsko-zadarskoga književnika talijanskoga jezičnog izričaja s kraja 19. i prve polovice 20. stoljeća.

Pod naslovom *Romanzo industriale, indagine morale o storia d'amore? Il dibattito su Il congresso di Libero Bigiaretti* autorica Carla Carotenuto sa Sveučilišta u Macerati (Italija) donosi primjer zanimljive književno-kritičke rasprave o industrijskome romanu koje su početkom 1960-ih godina vođene u talijanskome kulturnom svijetu potaknute objavom romana plodnoga talijanskog pisca Libera Bigiarettija *Il congresso* (1963.).

Nikica Mihaljević s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu (Hrvatska) u radu *Ekokritičko čitanje romana Con gli occhi chiusi Federiga Tozzija* primjenjuje, u novije vrijeme sve prisutniju, metodologiju književne ekokritike. Autorica potkrepljuje čitanje romana istaknutoga talijanskog romanopisca s prve polovice 20. stoljeća s novoga motrišta u činjenici da taj roman predstavlja odgovarajući korpus za primjenu metodologije književne ekokritike.

Monica De Rosa sa Sveučilišta „Gabriele d'Annunzio“ (Chieti – Pescara, Italija) u prilogu *Paesaggio e bellezza nelle liriche amorose di Giulio Bajamonti* ponovno istražuje i proširuje lingvističko-stilističku analizu odabranih, uglavnom neobjavljenih ljubavnih pjesama splitskoga liječnika, književnika povjesničara i enciklopedista iz 18. stoljeća – Julija Bajamontija – s posebnim osvrtom na elemente pejzaža i ljepote. Intertekstualnom analizom književnoga djela *Puck* Grytzka Mascionija bavi se Katarina Dalmatin s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu (Hrvatska). U radu naslovljenome *Modelli intertestuali nella creazione del soggetto autobiografico nel romanzo Puck di Grytzko Mascioni* iznosi različite modele intertekstualnosti kojima se konstruira autobiografski subjekt u navedenome romanu suvremenoga talijanskog pisca.

Alfredo Luzi sa Sveučilišta u Macerati (Italija) u preglednome radu *Rivoluzione sociale e avanguardia letteraria nel Manifesto del Futurismo* rekonstruira društveni, kulturni i filozofski europski kontekst u kojemu Filippo Tommaso Marinetti pronalazi poticaje za svoj *Futuristički manifest* te na temelju komparativne analize iznosi sličnosti i razlike između futurizma i neoavangarde 60-ih godina 20. stoljeća kao odjeka futurističkih teorija.

Persida Lazarević sa Sveučilišta „Gabriele d'Annunzio“ (Chieti – Pescara, Italija) u radu *Caterina Percoto e il circolo culturale triestino* iznosi nove činjenice o furlanijskoj spisateljici Caterini Marianni Percoto iz 19. stoljeća i njezinoj povezanosti s „tršćanskim kulturnim krugom“, odnosno intelektualcima koji su uoči revolucionarnih godina 1848. – 1849. vodili tršćanski časopis *La Favilla* s posebnim osvrtom na kratke priče s „ilirskim“ temama.

Arsen Duplančić iz Arheološkoga muzeja u Splitu u radu *Dva govora Jerolima Kavanjina i splitska Ilirska akademija* donosi opis i transkript rukopisa dvaju akademskih govora hrvatskoga književnika Jerolima Kavanjina (1643. – 1714.) održanih u splitskoj Ilirskoj akademiji početkom 18. stoljeća. Dosad neobjavljeni govori odražavaju, navodi autor, uglavnom već poznate Kavanjinove stavove o različitim temama, kao i njegovu pobožnost, privrženost domovini te enciklopedijsko znanje i sklonost prema književnosti.

U radu *Abitudini linguistiche dei giovani immigrati in Italia: uno studio di caso* autorice Magdalena Nigoević i Petra Šikić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu (Hrvatska) bave se fenomenom bilingvizma imigranata u Italiji na temelju analize jezičnih autobiografija šest mladih useljenika podrijetlom iz različitih zemalja s posebnim osvrtom na njihovu uporabu materinskoga i talijanskoga jezika u komunikaciji.

Suvremenim govorom mladih stanovnika Betine na otoku Murteru bave se Ivana Škevin Rajko i Karmen Tolić sa Sveučilišta u Zadru (Hrvatska). U radu naslovljenome *Il ruolo della rete sociale nel mantenimento del lessico velico e peschereccio nella varietà croato-ciacava di Betina* iznose rezultate istraživanja provedenoga s ciljem ustvrđivanja podataka koliko se venetskih leksičkih elemenata zadržalo u suvremenome govoru mladih stanovnika Betine te u kojoj mjeri društvene mreže utječu na jezične promjene i očuvanje lokalnih idioma, posebno pomorskoga leksika. Pierluigi Ortolano sa Sveučilišta „Gabriele d'Annunzio“ (Chieti – Pescara, Italija) u prilogu *Sull'uso di lui/lei/loro in funzione di soggetto all'interno delle opere di codificazione grammaticale del XV e XVI secolo* daje vrijedan doprinos raspravi o, među talijanskim lingvistima još uvijek aktualnome, pitanju talijanskoga jezika u 16. stoljeću s posebnim osvrtom na uporabu oblika zamjenica *lui/lei/loro* u kosim padežima u funkciji subjekta pokazujući u usporednoj analizi najvažnijih gramatika iz renesansnoga razdoblja koliko su djela Dantea, Petrarce i Boccaccia bila važni izvori pri sastavljanju gramatičkih pravila talijanskoga jezika.

Prisutnošću romanizama u suvremenome korčulanskom govoru bave se Irena Marković i Petra Radojković sa Sveučilišta u Zadru (Hrvatska). Pod naslovom *Presenza del lessico romanzo nella terminologia marinara e peschereccia nella parlata odierna della città di Curzola* donose rezultate istraživanja o prisutnosti romanizama u leksiku iz područja pomorstva i ribarstva, odnosno općenito u suvremenome govoru stanovnika grada Korčule.

Danijel Tonkić i Maja Bilić s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu (Hrvatska) u radu *Gramatičko označavanje sadašnjosti u talijanskom jeziku s osvrtom na hrvatski jezik* nude pokušaj razvrstavanja glagolskih vremena u talijanskome jeziku s osvrtom na hrvatski jezik, a posebno razmatraju gramatičko označavanje sadašnjosti u upotrebi deiktičkoga prezenta pokušavajući odrediti semantičko-gramatički odnos trenutačnosti i habitualnosti u značenjskoj komponenti prezenta u okvirima formalno-semantičke analize.

Objavljeni zbornik radova, kao prigodna publikacija posvećena prof. emeriti dr. sc. Ljerki Šimunković, ispunjava kriterije znanstvenoga djela i predstavlja vrijedan prilog talijanistici i romanskoj filologiji. U prilogima se obrađuju relevantne teme u kontekstu hrvatsko-talijanskih književnih, jezičnih i kulturno-povijesnih odnosa. Djelo se uklapa u istraživanja i dosad objavljene znanstvene priloge o predmetnoj tematici. Primarno je namijenjeno znanstvenicima i stručnjacima iz područja romanistike, a može poslužiti i kao referentna knjiga studentima, specijalizantima i doktorandima talijanistike i romanistike te svima zainteresiranima za teme jezičnih, književnih i kulturnih hrvatsko-talijanskih dodira u mediteranskome kontekstu. Riječ se o radovima relevantnima ne samo u užemu znanstveno-stručnome, nego i širemu društvenome kontekstu koji pridonose popularizaciji znanosti i proširivanju znanja o pojedinim aspektima dalmatinske, hrvatske i talijanske uljudbe u okviru mediteranskoga kulturnog kruga.